

אלי מרחב

קהילתי דמוקרטי בגלבוע

“אלי מרחב” הוא בית חינוך קהילתי-דמוקרטי, הפועל במועצה האזורית הגלבוע והינו מוסד רשמי ומוכר של משרד החינוך.

בית הספר הוא מרחב שמח, מוגן ומשגשג בו לומדים עשרות תלמידות ותלמידים מהגלבוע, עפולה, עמק המעיינות, בית שאן ובקעת הירדן.

אנו, בחינוך הדמוקרטי, מאמינים כי כל אדם מתפתח, לומד וצומח מתוך הרצונות, הצרכים והפוטנציאל הייחודיים לו, ומטבעו שואף לממש את עצמו ואת מטרותיו.

וכך, בית הספר שלנו מאפשר מקום רחב לביטוי הייחודיות של כל הבא בשעריו - ילדים ומבוגרים כאחד. באווירה מכבדת, מכילה ומעצימה, אנו עדים לתהליכי צמיחה ולמידה מתוך רצון פנימי המלווה באחריות אישית.

אז למה דמוקרטי?

החינוך הדמוקרטי רואה כל ילדה וילד כאדם שלם, יחיד ומיוחד, תבוני וריבוני. לכל אחת ואחד מאיתנו רצונות וצרכים שונים, חולשות וחוזקות שונות ולכולנו הרצון והזכות לבחור כיצד ואיך לממש את עצמנו. זאת כמובן תוך שמירה על זכויותיו של האחר, על הקהילה, החברה והסביבה.

החינוך הדמוקרטי מתבסס על "למידה פלורליסטית", בה הסביבה החינוכית מכירה בייחודיות ובשונות של כל ילד וילדה ומאפשרת להם לבחור מסלול התפתחות אישי.

הבחירה האישית מאפשרת לילד לזהות את תחומי העניין, החוזקות והיכולות שלו ולצמוח מתוכם. צמיחה כזו מגבירה את רמת ואיכות הלמידה ואת האחריות האישית של הילד כלפי בחירתו. למידה מתקיימת בבית הספר במרחבים שונים ובאופנים מגוונים, תחומי התוכן עשירים ודינמיים ולמידה עשירה ומגרה מזדמנת בכל עת. אורח חיים דמוקרטי מבטיח באופן מיטבי שמירה על כבוד האדם ועל חירותו לבחור את דרכו.

בית הספר מהווה קהילה דמוקרטית של ילדים ומבוגרים, כולם בעלי ערך בזכות עצמם, ללא הבדל כלשהו לרבות פערי גילאים. כל חברי הקהילה שותפים לעיצוב וסלילת הדרך בבית הספר, לחשיבה, דיון וקבלת החלטות בתחומים השונים ולביצוען. שותפות זו מעודדת יוזמה של הילדות והילדים, מעורבות פעילה, לקיחת אחריות, אוזירה טובה וכבוד הדדי, ובעיקר מאפשרת לילדים להתנסות בחיי פרט וקהילה עשירים, מגוונים והדדיים.

הזכות למימוש עצמי מעוררת שאלות רבות אודות הרצונות שלי והצרכים שלי, אל מול צרכים של חברות וחברים בקהילה.

עיקרון מרכזי בחיי בית הספר הוא הדיאלוג בין כל חברי הקהילה. נעודד קשב אמיתי ושיח מעמיק, המאפשרים היכרות אישית, ליווי והעצמה לכל באי בית הספר. הקשר בין החונכים והילדים הוא אישי ומעמיק, זמן רב מוקדש למפגשים אישיים וחונכות אישית.

הדיאלוג משמש גם בקשר שבין החונכים והורי התלמיד - ביומיום ובשיחות ה"משולשים" הקבועות מראש בלוח השנה - שיחת ילד-חונך-הורה. הילדים והחונכים פועלים יחד בוועדות הבית-ספריות, וחוקי בית הספר נקבעים יחד בגורן (אסיפת בית הספר). הורים, חונכים והנהלה מובילים יחד את בית הספר במועצת העם. כולם מוצאים ביטוי שווה, כולם בעלי זכות לכבוד וחירות.

לומדים פה בכלל? בוודאי – בכל רגע ובכל מקום!

בית הספר יוזם פעילויות המזמנות למידה אקדמאית מוסדרת ולמידה עצמאית ספונטנית במרחבים השונים, לאורך כל שעות הפעילות. למידה מתרחשת בכל מקום ובכל זמן: תוך כדי משחק, במהלך שיעור, בזמן ארוחה, בוועדות בית הספר, בחצר, אל מול מחשב, בזמן טיול, עם ילדים, עם מבוגרים וגם לבד – בכל מקום ובכל זמן.

בבית הספר שלנו תחומי הידע נחלקים לשניים – שיעורי ליבה (שפה, מתמטיקה ושפה שניה) ושיעורי המגוון. כישורי שפה וחשיבה כמותית מצויים בבסיס של כל מסע לימודי בו יבחר הילד.

בכדי שיוכל לממש עצמו באופן עצמאי ראשית עליו לרכוש את הבסיס, ולכן מחויב התלמיד לבחור מתוך שיעורי הליבה המוצעים וללמוד בכל שנה שעות מוגדרות בשפה ומתמטיקה. שיעורי המגוון חושפים את הילדות והילדים לתחומי ידע רבים ולשיטות לימוד מגוונות ומאפשרים להם לגלות מה ההעדפות האישיות שלהם בתוך המסע.

בתחילת כל שנה מפורסמת מערכת שיעורים מעודכנת המציעה מגוון רחב של נושאים, רמות ושיטות לימוד. בכל שעה מוצעות מספר פעילויות מתוכן ניתן לבחור. בימים הראשונים לשנה"ל מתנסים התלמידים במגוון השיעורים המוצעים ובסיום ההתנסות יבנו התלמידים יחד עם הוריהם והחונכים האישיים מערכת אישית. לאחר הרכבת המערכת מחויבים התלמידות והתלמידים למערכת השעות שלהם ולמערכת החוקים/הדרישות של כל שיעור.

הבחירה - מסע אישי

לתפיסתנו, תהליך הבחירה הוא תחום ידע חשוב ומהותי בפני עצמו, ומיומנות חשובה לא פחות מהיכולת לקרוא, לכתוב ולחשב כמויות. התרבות שלנו כיום מזמנת אינסוף אפשרויות בחירה בכל תחום. עם הגיל, הבחירות נעשות מורכבות יותר ויותר.

בחירת מערכת מביאה את התלמיד להתנסות במגוון ולא להימנע ממנו, היא מצריכה היכרות עצמית ושאלות כמו מה אני אוהב? במה אני טובה? ממה כדאי לי להתרחק? מה נעים לי ומה לא? איך אצליח להתמודד? מי יכולה לעזור לי?

תהליך הבחירה הוא מיומנות נרכשת, תהליך אשר מחייב דיאלוג עם המבוגרים שמלווים את הלמידה ועם הסביבה כולה - מה קורה כשאני לא רוצה להיכנס לשיעורי ליבה? מה אעשה אם המרחב בו התכוונתי לפעול כבר תפוס? כיצד אני מממש את עצמי לצד אחרים המממשים את עצמם? איך אני משנה את הבחירה שלי?

אל מסעו האישי של הילד ומן ההתחלה, מתלווה מבוגר משמעותי. קצת לאחר תחילת השנה נבחר חונך או חונכת לכל ילד וילדה בבית הספר. תפקיד החונך להתעניין, להקשיב, לשים לב לילד ובעיקר להיות נוכח בשבילו. החונך מלווה את הילד בתהליכי הגדרת מטרות, השגתן, דרך ההתמודדות עם הקשיים שבדרך והערכתן בסופו של תהליך.

לחונכות אישית מקום מרכזי בחיי בית הספר והקהילה. המפגשים האישיים הם חלק ממערכת השעות ושני הצדדים מחויבים להם. במהלך מפגש החונכות שמים דגש על העמקת הקשר ויחסי האמון, ומתוך היכרות אישית מעמיקה יכול החונך ללוות את הילד בצורה הוליסטית, להתייחס לכל תחומי חייו - הרגשיים, החברתיים והלימודיים.

החונך הוא הכתובת המרכזית בכל הנוגע להתנהלות בבית הספר ועימו ההורים נמצאים בקשר רציף, צלע חשובה במשולש עם הורי הילד.

לצד החונך האישי מלווה את הילד במסעו כל צוות החינוך של בית הספר. יחד ותוך דיאלוג, מסייע הצוות בהטמעת תרבות השיח, היחסים והלמידה בבית הספר, יחד מלווה את הילד באופן אישי בבירור מטרותיו והגשמתן, ביצירת הגשר בין בית הספר לבית ובכל מה שנדרש על מנת להפוך את הסביבה הלימודית מותאמת לצרכיו.

מכיוון שתהליך הלמידה הוא מסע אישי, בבית הספר שלנו לא מודדים הישגים ולא מחלקים ציונים. הערכה, משוב ושיקוף הם חלק חשוב

בתהליך הלמידה ואלה מתקיימים כל הזמן. באמצעותם מעבדים מחשבות, רגשות, קשיים והצלחות בדרך להגשמת המטרות.

בבית הספר הדמוקרטי הלמידה היא של הילד ובאחריותו, ולכן גם תהליך ההערכה נעשה בשיתוף הילד תוך דיאלוג עם החונך. ההערכה אינה השוואתית, אלא של הילד עצמו אל מול ההתקדמות והמטרות שהציב. קיים תהליך מתמיד דרך החונכות האישית לבנות עם כל ילדה וילד את מטרותיהם ולבחון יחד, בשיתוף ההורים, איך נגיע אליהן, מה הצרכים, ממי נקבל עזרה, כמה זמן נדרש ואיך נדע שהצלחנו. בבית הספר שמים דגש גם על התוצר ולא רק על מה שנעשה ועל הדרך.

יש תוצר בסיום, והוא מעשה ידי. לדוגמה, בשיעורי שפה חקר עולם לומדים על יפן. כל קבוצה חוקרת נושא אחר ביפן ואז מציגה אותו לכלל. המצגת עצמה היא התוצר והמשוב יינתן גם עליו. בסיום שנה ייתן החונך לכל ילדה וילד הערכה מילולית, בדמות מכתב. הילדים גם הם כותבים הערכה למורים, מה נשאר כחוויה משמעותית מתהליכי הלמידה שעברנו.

השייכות לקבוצת הגיל היא חלק מהותי בבית הספר, זאת מתוך אמונה שאנו פעילים תמיד בקבוצות קטנות ולא כבדידים. קבוצת החונכות נפגשת בתחילת כל יום ב'חריש' ובסופו, ב'אסיף'. הקבוצה מהווה מיקרוקוסמוס לחברה אנושית שבה יש שונות ודמיון בין הפרטים ובתוכה מתנהלים ונבנים קשרים של זהות ושייכות.

רב-גיליות באה להרחיב את מעגלי הייחוס של הפרט מעבר לקבוצת החונכות, לקשרים שבהם ניתן דגש לסולידריות בין פרטים שונים זה מזה. היא באה לידי ביטוי בשיעורים הפתוחים לקבוצות גיל שונות ומעורבות, לשעות פניות מעורבות ולמרחבים המזמנים מפגשים בלתי אמצעיים בין ילדים בגילים שונים.

נדבך חשוב נוסף החיוני להצלחת הילד בדרכו הלימודית היא מעורבות הוריו ומשפחתו בחיי היומיום שלו בבית הספר. הורי התלמיד מחויבים להיות מעורבים בתהליך האישי שעובר ילדם בבית הספר, ללוות אותו בבחירותיו הלימודיות בדרך להגשמת המטרות ובמידת המחויבות לתהליך החינוכי.

בית הספר הוא קהילה חמה לתלמידים ולמשפחות שלהם ומעודד מעורבות פעילה של כל בני המשפחה בחיי היומיום, החל מהשתתפות באירועי תרבות וקהילה בית ספריים, דרך השתתפות בוועדות הניהול של בית הספר, נציגות הורים במועצת העם או התנדבות בבינוי ועד הובלת פרויקטים ויוזמות.

האם ילדות וילדים בבית ספר דמוקרטי עושים מה שהם רוצים?

למידה כחוויה

בית הספר שואף ללמידה חווייתית, יצירתית המעודדת סקרנות, מחקר, עצמאות וצמיחה. לעיתים נלמד תוך כדי שירה, ריקוד, טיול, בישול, גינון, ציור, גילוף ובעוד הרבה דרכים מהנות, כל אחד וההעדפה שלו. יחד עם זאת, בית הספר הוא מסגרת מאורגנת עם כללים ברורים וגבולות, אשר מאפשרים לנו להיות מקום שמח, מוגן ושלי לילדים לגדול בו.

בית הספר מאורגן באופן דמוקרטי, יש בו רשות מחוקקת, רשות מבצעת ורשות שופטת. התלמידים והצוות החינוכי מתפקדים כחברים ברשויות אלה ויחד בונים את נהלי "אלי מרחב". הילדים שותפים לבניית החוקים של בית הספר, ואפשר לבקר אותם ולשנות אותם בדרך דמוקרטית.

הרשות המבצעת

הוועדות שמובילות את התחומים השונים בבית הספר, בהן שותפים כל הילדים - ועדת הסעות וההתנהלות בהן, ועדת תרבות וקהילה, ועדת מערכת בה נבנית מערכת השעות והשיעורים יחד עם הילדים, תוך חיבור לסל השעות, לצורכי המגוון ולחלוקת המשאבים בין התחומים, ועדת זהירות בדרכים, ועדת תקשוב ועדת ניהול שמגישה הצעות חוק לגורן.

הגורן - הרשות המחוקקת

מתקבצת אחת לשבוע, שותפים בה תלמידים מכל קבוצות החונכות והצוות החינוכי. בפגישות אלה נקבעים חוקי בית הספר וכולם מחויבים להם. הגורן הוא המקום בו נפגשים ודנים בנושאים העולים מתוך הקהילה. למשל, באחת הגרנות עלתה שאילתא לגבי חוקי השימוש במגרש המשחקים בתוך בית הספר, כיצד מותר לשחק ואיך מונעים מריבות. ועדת ניהול מציגה את הקושי ומעבירה את הדיון אל קבוצות החונכות. כל קבוצה תדון ותציע, ההצעות תאספנה אל ועדת הניהול ואלה יעברו אל הגורן לדיון וקבלת החלטות.

הרשות השופטת

חוקי בית הספר נשמרים על ידי ועדת משמעת וגישור קמה השנה לראשונה ומורכבת מילדים וחונך מלווה. השאיפה היא שלאחר תקופת ההכשרה, תפעל הוועדה ברמה יומיומית וילדות וילדים רבים ישתתפו בה. אל הוועדה יופנו ילדים או מבוגרים שעברו על חוקי בית הספר. בוועדה ידונו יחד בעבירות ובחוקים שהופרו ובהתאם למודל משמעת המופעל בבית הספר, תוגדר התגובה ההולמת לכל עבירה.

במידה והעבירה מקורה בסכסוך בין שני צדדים, תחפש הוועדה פתרונות של גישור. בתהליך הגישור יהוו נציגי הוועדה גורם נייטרלי בין שני צדדים מסוכסכים, הם יובילו דיאלוג שיעסוק בעובדות, ברגשות, בצרכים ובבקשות של כל צד, בניסיון למצוא פיתרון או פשרה המקובלים על שניהם.

מועצת העם – הגוף שמוביל את השותפויות בין ההורים, הילדים, העמותה והצוות

בית הספר רואה בהורים חלק מהקהילה ושותפים בדרך, ומבקש לבסס גישה המעודדת הידברות ודיאלוג בין כל חבריו. לשם כך נקבע בחוקת בית הספר כי 'מועצת העם' היא הגוף בו ייוצגו ההורים באופן רשמי במנגנון בית הספר, לצד נציגי הצוות, העמותה ובמקרים מסוימים גם נציגי הילדים (ועדת ניהול). מועצת העם מתכנסת במועדים קבועים ודנה בנושאים והצעות משני סוגים – האחת היא יצירת אסטרטגיית צמיחה לבית הספר ומימושה באמצעות ועדות פעילות, והשניה – נושאים שעולים על הפרק במהלך שנת הלימודים.

עוד על "אלי מרחב" החלום וההקמה

בית הספר הקהילתי- דמוקרטי "אלי מרחב" הוקם על ידי עמותת "אלי מרחב" והמועצה האזורית הגלבוע, במטרה לקיים מסגרת חינוכית לימודית איכותית ייחודית באזור המועצה, וכדי לחבר תושבים מכל יישוביה ויישובי הסביבה, ללמידה בדרכים של התנסות משותפת לאורך שנים. מסגרת זו היא בעלת מבנה ארגוני דמוקרטי, והיא פועלת תוך שמירה על חירויות הפרט וזכויות החברתיות של כל אדם בבית הספר, יהיה גילו אשר יהיה.

בית הספר הוא על-אזורי ומפגיש תלמידים ומורים מיישובי הגלבוע והאזור - עפולה, בית שאן, עמק המעיינות ובקעת הירדן ועוד - והופך אותם לשותפים במלאכת החינוך וההשכלה.

צוות ההקמה של בית הספר שם לעצמו למטרה הקמת בית ספר המחנך למימוש המטרות של כל ילדה ילד - הן כפרט והן כחבר פעיל בקבוצות להן הוא משתייך. בית הספר מעודד עצמאות, חיים אחראיים ברוח הבנה, שלום, סובלנות, שיוויון בין בני אדם וסולידריות בין אנשים. מרחב שמחנך לכבוד זכויות האדם בכלל וזכויות הילד בפרט כמו גם כבוד ואהבה לסביבה, לטבע, לחברה ולתרבות.

בשנת 2015 התגבשה קבוצת נשות ואנשי חינוך וקהילה מהמועצה האזורית 'הגלבוע', סביב רעיון הקמת בית הספר. הקבוצה נפגשה במשך כשנתיים, חלמה, למדה וחקרה, תוך שיתוף פעולה הדוק עם המועצה האזורית, בכדי להקים את בית הספר כחלק ממערכת החינוך המועצתית. את ההסכמה של משרד החינוך להקמת בית הספר השיג ראש המועצה, עובד נור, בהציגו רשימת עשרות משפחות המעוניינות לרשום את ילדיהן לבית הספר טרם הקמתו.

מיקום בית הספר נקבע באופן זמני בקיבוץ בית השיטה במבנים שכורים אשר שימשו בעבר את מערכת בית הספר המפוארת של הקיבוץ. בית הספר זוכה לחיבוק חם ולתמיכה מצד קהילת בית השיטה, אשר תורמים משמעותית הן למגוון השיעורים והפעילויות והן לאווירה המיוחדת. הילדות והילדים מבקרים ופועלים בפינת החי, מטיילים באזור, ומקיימים פעילויות משותפות עם תושבי הקיבוץ ועם ענפי המשק השונים.

שאיפת בית הספר להוסיף ולצמוח עד כיתה יב' ולהיפתח לקהילות נוספות במועצה שלנו וברשויות השכנות. מטרתנו להמשיך ולתת מענה אלטרנטיבי לחינוך הקיים, תוך התבססות על עקרונות החינוך הקהילתי-דמוקרטי. נשאף כי בית הספר ימשיך ויהפוך להיות גורם מורגש ומשמעותי בקידום גישות הומניות וחברתיות בחינוך האזורי.

עמותת "אלי מרחב"

"לא אורחת גמלים ירדה לכרוע, לא דבשת היא מעל כוכב,

זה הרים, הרים שבגלבו, הררים צופים אלי מרחב"

(מתוך השיר 'זמר' של אברהם שלונסקי)

קבוצת ההקמה הקימה עמותה ושמה 'אלי מרחב', והינה גוף סטטוטורי חיוני לניהול בית הספר וקיומו. העמותה רשאית לנהל כספים ולשלם עבור שירותים. מעבר לכך, תפקידה בהצמחת וביסוס בית הספר הוא רב, העמותה לוקחת חלק משמעותי בפיתוח אסטרטגיות ויצירת קשרים, ומשמשת מענה בנושאים שונים הקשורים לניהול והפעלת בית הספר. היא מסייעת בפיתוח מבני בית הספר ומאפשרת את קיום חוקת בית הספר ואת צמיחתו. העמותה פועלת בשיתוף ושיח עם הנהלת בית הספר, צוות החונכים והורי התלמידים.

בעלי תפקידים

את בית הספר מנהלים בשיתוף **אסנת טל ורדי ואורי ברזק**.

בבית הספר חונך, כת קבוצתית. לכל שכבת גיל: **לילך סביר, רועי דפנא, יפית מרקדו,**

לילך גולדנברג, דקלה לרנר דומיניץ וקרן לבנון.

כל שתי שכבות גיל הן "בית" ובהן חונך. כת תומך. כת: **רינת פלך, נטע גלאוב גורביץ ויעקב חברוני**.

בבית הספר מורים ומורות מקצועיים שגם לוקחים חלק בחניכה אישית של ילדים:

אורלי מלכו, ישעיה דדון, עדי רבין ספושניק, רלי גלזר והילי לוי.

לילך פז יערי - רכזת זה"ב ומלמדת אמנות.

שיעורים מקצועיים ספציפיים נלמדים על ידי מורי תל"ן: **דן פלד ותום וסרמן**.

בבית הספר מתנדבים ומתנדבות המלמדים גם הם תחומי ידע ספציפיים, חלקם מסייעים בכיתות ולילדים יחידים.

את המענה הלוגיסטי ואת החינוך למיומנויות חיים מלמדת **נעה דור** - אם הבית.

מזכירת בית הספר היא **מעין אחיעם**.

סיוע פסיכולוגי ניתן על ידי שתי פסיכולוגיות - **איריס ועמליה**.

על בית הספר שומר **ציון קוניו**.

כל מה שרציתם לדעת... והעזתם לשאול

איך נראה יום שגתי בבית הספר?

ציון השומר פותח את שער בית הספר וממתין לילדים עם חיוך רחב, תה חמים ואור בעיניים. עד לשעה 08:30 מגיעים אט אט ילדות וילדים מכל רחבי האזור, חלקם בהסעות מאורגנות וחלקם באופן עצמאי. בזמן זה המרחבים המשותפים בבית הספר פתוחים לפעילות הילדים על פי בחירה והחונכים איתם.

בשעה 08:30 מתקבצת כל קבוצת חונכות בכיתת האם שלה למפגש בוקר הנקרא 'חריש' - מפגש בו נתעניין, נשתף ונתעדכן. בשעות הבאות כל ילדה וילד יפעלו בהתאם למערכת השעות שהרכיבו בעצמם - שיעורי ליבה, שיעורי מגוון, פניות (חלון יזום במערכת ללמידה אקראית או מנוחה) וגשר (המעבר בין פעילות אחת לאחרת בדומה להפסקות בבית הספר הרגיל).

בסיום היום מתקבצת שוב קבוצת החונכות למפגש ה'אסיף', בו מסכמים את היום שחלף, מעלים אירועים וסוגיות רלבנטיות ונפרדים לשלום.

למה דמוקרטי?

כי בחינוך הדמוקרטי רואים כל אחת ואחד, כל ילד וכל מבוגר. כי עיקר המאמץ הוא ליצור עבור כל אחד סביבה שמאפשרת לו לממש עצמו בדרכו שלו. כי הלמידה נעשית מתוך רצון, מתוך בחירה. כי תהליך הבחירה הוא בעצמו יכולת מאוד חשובה לעתיד. כי יש קשר אישי בין המשפחה למחנכים. כי רצינו אחרת ממה שאנחנו קיבלנו.

האם החינוך הדמוקרטי מתאים לכולם?

שאלה מצויינת והתשובה לה מורכבת. לתפיסתנו, החינוך הדמוקרטי מתאים לכל תלמיד ותלמידה, אך מכיוון שבתי הספר שלנו אינם זוכים לקבל תוספות תקציביות מיוחדות, אין ביכולת בית הספר לספק עזרים ותכניות נוספות כמו בתי ספר אחרים. בנוסף, להיות חלק מבית ספר דמוקרטי הוא להיות חלק מקהילת משפחות מחוייבת ומעורבת, לא לכל משפחה זה מתאים. בפגישת ההיכרות דברים אלה נבחנו בקפידה. השאלה הנכונה היא האם החופש הנמצא פה יטיב עם הילד המסוים שלי.

למה חשוב שילד יבחר בעצמו?

בחירה היא פעולה שנשמעת בסיסית ופשוטה, אך היא לא. זו פעולה שאנו נדרשים לעשות מדי יום, והיא הולכת ונעשית מורכבת וקשה יותר ויותר. לכן, חשוב מגיל צעיר לאמן את שריר הבחירה וללמוד לעשותה נכון. באופן טבעי, כשאנו מקבלים החלטה על סמך היכרות שלנו את עצמנו, אנחנו נחוש אחריות רבה יותר כלפיה – כך גם ילדים. ילדים וילדות מכירים את עצמם היטב. הרבה פעמים הם יודעים מה ואיך מתאים להם, אם לא, החונכים שם לעזור. המסגרת החינוכית שלנו מבליטה כל ילד בצורה חיובית על הייחודיות והחוזקות שבו, עליהן הוא נשען בזמן קבלת החלטה, וכך הצמיחה שלו היא כנה, עמוקה ומיטיבה.

אז למה מקצועות הליבה הם חובה אצלכם?

אנחנו מאמינים שאת הבסיס חייבים לרכוש בכדי להצליח לממש מטרות. מקצועות הליבה הם נתון קבוע במערכת לכיתות א' וב' בלבד, אך גם אל שיעורים אלה לא חייבים להיכנס. יש ציפייה של בית הספר ולרוב הילדים פשוט רוצים. ילד שלא יכנס יהיה בדיאלוג בנושא עם החונך וההורים. הבחירה במקצועות הליבה נכנסת בכיתה ג', אז התלמיד בוחר מתוך מגוון שיעורי שפה עם מאפיינים שונים. עם איזה חונך אני אלמד? מתי? היכן? באיזו אווירה?

האם הילדים בבית הספר הדמוקרטי עושים מה שמתחשק להם?

במובן מסוים כן, אך לא במובן שלילי או בטלני. הילדים בבית הספר פעילים מאוד ועושים הכל עם הרבה חשק - הם מביאים את עצמם לידי ביטוי, מציבים לעצמם מטרות והם לומדים כל הזמן. כן, יש ילדים שבחרים לא להיכנס לשיעור ליבה או נמנעים מתחום כלשהו, אך זה לא נגמר בזה. יש מסגרת, יש סדר, יש קהילה ואחריות כלפיהם.

בתהליך חינוכי אותם ילדים יחד עם החונכים והוריהם ימצאו את דרכם ללימודי שפה ולתהליך למידה מוצלח. התהליך הוא דיאלוג מתמיד ושאלת שאלות כיצד כן תתאפשר למידה - אולי בסביבה אחרת? אולי עם חונך אחר? המסגרת, החוקים, ההתנהלות היומיומית וארגון הסביבה נקבעים עם הילדים, ומכוונים ללמידה, צמיחה והתפתחות.

האם בית הספר מציב גבולות?

בבית הספר שלנו החוקים והגבולות נקבעים יחד עם הילדים. ספר החוקים מתהווה בהתאם לשאלות, סוגיות וצרכים שעולים מן הקהילה כולה, החוקים מפורטים וידועים וכל באי בית הספר כפופים לחוקים אלה באופן שווה. הילדים יכולים לנהוג כרצונם ובחופשיות במסגרת החוקים שנקבעו יחדיו בגורן. במידה והחוקים הופרו מוצב גבול ברור באמצעות ועדת משמעת וגישור, שגם בה חברים ילדים ומבוגרים יחד.

במה שונים החוקים של בית הספר הדמוקרטי?

בבית הספר הדמוקרטי החוקים נקבעים ונאכפים יחד עם הילדים, מתוך רצון לאפשר עד כמה שניתן ולהגביל מעט ככל שאפשר. בית הספר מונע רק התנהגויות שאינן מתקבלות על הדעת מבחינה בטיחותית ומשתדל לקיים סביבה חברתית מגוונת וחופשית. כך למשל אין בבית הספר תלבושת אחידה ומותר לעיתים ללכת יחפים.

הניסיון שלנו מראה שמרבית הילדים מגיעים לבית הספר עם רצון ללמוד ואוהבים להיות בעלי ידע ומיומנויות. בית הספר עצמו מחויב מקצועית למצוא ביחד עם כל ילדה וילד את אופני הלמידה המתאימים לו. במצבים בהם ילד או ילדה בוחרים שלא להיכנס לשיעור או לא בוחרים במאום, הצוות החינוכי וההורים מלווים את הילד ומבררים היכן נמצא הקושי ומה כן ניתן לעשות.

מה קורה אם ילד בוחר לא להיכנס לשיעורים?

חרטה והכרה בטעויות הן חלק מהדרך הלימודית שמציע בית הספר לילדים. ילד לא יכול לפרוש משיעור רק כי מתחשק לו. בתהליך מסודר ובשיח עם החונך האישי ועם המורה המעביר את השיעור יתקיים בירור - מה הסיבות לפרישה? כיצד הפרישה משפיעה על המטרות שהוצבו? מה כן מתאים?

מה קורה אם ילד בוחר בשיעור מסוים ומתחרט?

אלימות מכל סוג היא דוגמה להתנהגות חמורה שפוגעת בערכים בסיסיים עליהם מושתת בית הספר, היא מטופלת במספר מעגלים ובהתאם לחומרת האירוע. בבית הספר יצרנו מודל העוסק בגבולות ובמקרים משמעותיים המכוון אותנו ביצירת מענים חינוכיים הולמים לסוגי אירועים שונים בהם נחצים גבולות. כל ילדי וילדות בית הספר מכירים את המודל ומדברים בשפתו, הם מבינים מה מידת החומרה של הפרת גבול כזה או אחר ומה התגובה ההולמת לו.

מה עושים במקרה של אלימות בבית הספר?

במקרה של אלימות תוגבל מיידית הפעילות לפי שיקול הדעת של המבוגר הנוכח במקום. כנקודת מוצא בסיסית אנו רואים בכל אירוע הזדמנות ממנה אפשר לצמוח ולהצמיח, גם במקרי אלימות, לכן המשך הטיפול יהיה מקיף ותהליכי, כאשר הילד, הוריו, החונך האישי ומנהלי בית הספר מעורבים. בשיחה מקרבת יעשה בירור עובדות, מה קרה? מה השתבש? מה הצרכים שעמדו מאחורי ההתנהגות? ולאחריה ינקטו צעדים מותאמים כמו הגבלה מפעילות, הצמדה לאנשי צוות, לקיחת אחריות דרך מעשה וכו'.

מה היכולת של ילדים להשתלב בבית הספר הדמוקרטי לאחר מספר שנים במוסדות חינוך רגילים?

אכן מדובר במעבר הכרוך בשינויים רבים, לילד ולהוריו - סביבה לימודית חדשה, חברים חדשים, מסגרת לימודית עם המון חופש בחירה, קצב ואווירה שונים, שפה דמוקרטית חדשה - המון חדש. ולכן נדרשים סבלנות, אורך רוח והרבה ליווי ותמיכה לילד. בית הספר ילווה ויתמוך במציאת המסלול האישי ואם המעבר נעשה מהסיבות הנכונות עבורו, אט-אט הוא ישתלב ויפרח.

אם החלטנו לאחר תקופת התנסות שבית הספר לא מתאים לנו, מה היכולת של ילדים להשתלב בבית ספר רגיל לאחר מעבר מן הדמוקרטי?

הניסיון שלנו מוכיח כי מרבית התלמידים שעוברים מן הדמוקרטי לבית ספר רגילים באזור משתלבים בלימודים ללא קושי מיוחד. חשוב לציין שטיבו של מעבר כזה תלוי בילד המסוים, באופן בו למד במסגרת שלנו ובסיבות למעבר ולהשתלבות בבית ספר חדש.

האם זה נכון שבית ספר דמוקרטי מתאים לילדים שלא הסתדרו במסגרת הרגילה?

ראשית נזכיר ש"אלי מרחב" מהווה אפשרות חינוכית אחת מתוך אלה שניתן לבחור מתוכן, לכן יש ילדים שבית הספר שלנו מאוד מתאים להם ויש כאלה שבית הספר הרגיל יתאים להם יותר. יש אפשרות לבחור וזה נהדר! מכאן נותר לברר מה מידת ההתאמה. משפחות שרושמות את ילדיהן לבית הספר שלנו עושות זאת כי התפיסה החינוכית של בית הספר מתאימה להן ולאורח חייהן.

כיום, אלטרנטיבות חינוכיות הולכות ונעשות נפוצות יותר, הורים רבים מבינים שיש אפשרויות רבות ללמידה, שונות מהחינוך הרגיל. משפחות אלה מוצאות בתפיסה החינוכית שלנו מענה נכון ומותאם לילדיהן. כמובן, שאם יש משפחות שילדיהן רשומים למוסדות חינוך אחרים ותפיסתנו החינוכית מתאימה להן, הן מוזמנות לבוא אלינו ולבדוק את ההתאמה.

האם זה נכון שיש ילדים שלא יודעים לקרוא גם בכיתה ג'?

כן, מצב כזה יכול להיות. בכל מסגרת חינוכית נמצא ילדים שעבורם תהליך רכישת שפה דורש זמן רב יותר מאשר לאחרים. הבשלת קריאה וכתבה היא סובייקטיבית ואין הדבר תלוי במבנה הארגוני של המערכת החינוכית. לעומת זאת, כיצד המוסד החינוכי והצוות מתארגנים סביב ילד שצריך פשוט יותר זמן ויותר התאמה לצרכיו? בבית הספר שלנו הילד יחד עם חונכו האישי והוריו ימצאו את הדרך המתאימה ביותר עבורו ולפי יכולתו, הוא ילמד לקרוא ולכתוב מבלי למדוד את עצמו ולהשוות ללא הרף לאחרים שסביבו.

מאמץ הוא לאו דווקא המדד הנכון להצלחה. האם יש אתגרים? כן, הרבה כאלה. האם יש צורך בהתמדה, השקעה ועמידה בזמנים? כן, בכל יום. "המאמץ" הוא האחריות האישית ללמידה והצלחה, האחריות על בחירה ועל וויתור במציאות של אינסוף אפשרויות. לדעתנו, השאלה הנכונה היא האם אצליח לממש את עצמי ואת המטרות שהצבתי לעצמי ואיך אעביר את ימיי ושנותיי מגיל ילדות לגיל בגרות?

**האם הילדים
נדרשים
להתאמץ?
האם
יש להם
אתגרים?**

לתפיסתנו יצירת בסיס ללמידה עצמאית, שמחה, מכוונת מטרה ומימוש יעדים, תגשר על כל פערי ידע בכל תחום. ילד בחינוך הדמוקרטי לומד איך ללמוד הכי נכון לעצמו. אם יחליט לעשות בגרות בפיזיקה חמש יחידות או להשתלב בכיתות מצטיינים של משרד החינוך, הוא פשוט יעשה זאת.

**ומה לגבי
כל החומר
שצריך
להספיק?**

אני מרגיש את הידע שלי ומעריך את עצמי בדרך למטרה. הצלחה גם היא מושג שבית הספר מרחיב - יש מטרה והשגתי אותה. אין ציונים ומדידה כמותית, יש הערכות ומשובים במהלך השנה כולה, שיחות משולש (שיחות חונך, ילד, הורה) הנקבעות מראש והערכת סוף שנה שהיא מכתב אישי של החונך לילד הנכתב מתוך היכרות מעמיקה ואמון גדול.

**איך אני
יודע שאני
מצליח בלי
ציונים?**

האם הדמוקרטי מכין את הילד לחיים האמיתיים?

בהחלט כן - בית הספר הדמוקרטי הוא החיים האמיתיים. הילד נדרש לא רק לשבת מול הידע, אלא גם ליזום, לבחור, לממש, להוביל, ליצור קשרים, ללמוד דיאלוג וקשב, להיות חלק מקהילה, חלק מניהול הקהילה. בדרך זו הילד תופס עצמו כאדם שלם, תבוני וריבוני כמו המבוגרים בעולם האמיתי, הוא לומד להכיר את עצמו, את הפוטנציאל שבו, לומד כיצד לקבל עזרה ואיך להשיג מטרות.

כיצד מעורבים ההורים בחיי בית הספר?

בית הספר הוא קהילה חמה לתלמידים ולמשפחות שלהם. בית הספר מעודד מעורבות פעילה של כל בני המשפחה בחיי היומיום, החל מהשתתפות באירועי תרבות בית ספריים, השתתפות בוועדות הניהול של בית הספר, נציגות הורים במועצת העם (גוף המורכב מנציגי הורים, אנשי צוות, ילדים, ונציגי ציבור, שמטרתו מעורבות וחיבור בין בית הספר ובין חברי הקהילה כולה), התנדבות בבינוי ועד הובלת פרויקטים ויוזמות.

כמו כן, הורי הילדים מחויבים להיות מעורבים בתהליך האישי שעובר ילדם בבית הספר, ללוות אותו בבחירותיו הלימודיות בדרך להגשמת מטרותיו ובמידת המחויבות לתהליך החינוכי. מעורבות זו של הורים הכרחית להצלחה של הילד.

כיצד מתגברים מבחינה חברתית על העובדה שהילדים מגיעים מהרבה ישובים ומרוחקים זה מזה?

אנחנו רואים בגיוון היישובים ברכה של ממש - הילדים מכירים יישובים מכל האיזור שלולא בית הספר לא היו מכירים, חברויות נרקמות, ובעת הם שמחים לחזור לחבריהם מבית.

מי הם מורי בית הספר?

מורי בית הספר הם קבוצת מחנכות ומחנכים, המאמינים בעקרונות הגישה הדמוקטית- חברתית ובדיאלוג, העושים הרבה טוב לילדים שלנו. כל אנשי הצוות נבחרו בקפידה לפי איכותם האישית, החינוכית והמקצועית. מרבית ממורי בית הספר הם בוגרות ובוגרי מוסדות להוראה ובעלי תארים אקדמאיים ותעודות הוראה כפי שנדרש במשרד החינוך. לצידם פועלים גם מורי תל"ן ומתנדבים.

מהי חוייתו של מורה בבית הספר?

אני מגיע בבוקר לבית הספר, מקבל כיף מציון השומר, ועושה סיבוב לפגוש את החניכות והחניכים שלי, רואה מי הגיעה ואיך הן מרגישות. היום מתחיל במפגש קבוצתי ולאחריו מתחילים השיעורים.

היום שלי נע בין שיעורי הליכה, מפגשי החונכות ושיעורי המגוון, רצף של מפגשים ארוכים או קצרים עם ילדי בית הספר. בכל רגע של היום אני יכול לשוחח עם חניכה שלי שצריכה גישור עם חניך אחר, או לקבל חיבוק מתלמיד שלומד אצלי שיעור אחד בשבוע אבל מקפיד לבוא כל בוקר לספר לי על חיות שמצא בדרך לביה"ס. היום שלי מלא בדיבור ורגש ותשומת לב למרחב שלנו.

כאיש צוות, אני מגיע לבית הספר מתוך שמחת השותפות והעשייה, בית הספר מאפשר לי לחקור את דרכי הלמידה ולקיים דיאלוג איכותי ומעמיק עם החניכות והחניכים. אני יכול לבחור את תחומי האחריות שלי בוועדות ובשיעורי המגוון לפי נטיית ליבי ולהוביל וליצור קבוצות עניין סביב נושא- טכנולוגיה, מדעים, גאוגרפיה, טיולים ועוד.

להיות חונכת ב"אלי מרחב" זו אחריות לקשב ותקשורת פתוחה, למבט בגובה העיניים בכנות. זה להיות חלק מקהילה שבה יש לך מקום ליצור ולעשות.

מה המעמד הארגוני של בית הספר?

הקמת בית הספר "אלי מרחב" היא יוזמה של ראש המועצה, עובד נור אשר פנה אל מנהלת מחוז הצפון של משרד החינוך - ארנה שמחון, בבקשה להקים לראשונה במדינת ישראל, בית ספר דמוקרטי שמיזמו הראשון הוא מוסד חינוכי, מוכר ורשמי של משרד החינוך. מאז ועד היום, בית הספר הינו חלק ממערך החינוך של המועצה האזורית "הגלבוע" תחת הפיקוח של משרד החינוך.

בית הספר ממומן על ידי שלושה גורמים:
תקציב משרד החינוך
שכר לימוד אותו משלמים ההורים
כספי עמותה

מה מקורות המימון של בית הספר?

ישנן הסעות לבית הספר הממומנות על ידי הורי הילדים, מכיוון שמשרד החינוך איננו מממן הסעות עבור תלמידי בתי ספר ייחודיים. אל בית הספר שלנו מגיעים ילדים מיישובים רבים ופזורים, ולכן מערך ההסעות שלנו מורכב מאוד ודינמי. אנו מקפידים על בטיחות וביטחון הילדים בהסעות ועושים מאמץ אדיר להפחית את העלויות הכרוכות בכך.

האם יש הסעות?

אלי מרחב - בית ספר קהילתי דמוקרטי בגלבוע

קיבוץ בית השיטה | 054-6633919 (להשארת הודעות) | eley.merhav@gmail.com

אלי מרחב - בית ספר קהילתי דמוקרטי בגלבוע